

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

28 Vtrùm pretium simoniacè acceptum, lure diuino sit restituendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

ante censura absolute fit incurfa ; alioquin non violas censuram : non enim potest violari quod nondum est. Confirmatur, quia appellans a declaratione excommunicationis , de qua dubitare potest an valeat, celebrando non fit irregularis ; etiam si postea iudicetur illa declaratio legitime & vere facta ; vt docet Felinus in cap. Rodolphus 35. col. vltim. de reſcriptis. ſimiliter ignorans ſuam excommunicationem , celebrando non fit irregularis , cap. Apoſtolica. 9. de Clerico excommunicato : nempe quia bona fide egit , nec voluntarie cenſuram violauit : ergo multo minus erit irregularis in caſu noſtro, in quo cenſura nondum eſt re- ipſa contracta. Hæc tamen retrotractio facit, vt ſi interim beneficium aliud collatum fuerit , collatio reddatur irrita , quaſi tunc fuiſſet excommunicatus & inhabilis. Ratio diuerſitatis eſt, quia irregularitas pertinet ad damnum, acquiſitio beneficij ad lucrum : plus autem requiritur ad damnum incurrendum, quàm ad lucrum non captandum. Vnde eſt retrotractio illa non ſufficiat ad damnum contrahendum ; tamen ad lucrum non captandum ſufficit. Simili modo ignorantia iuris excuſat ad vitandam poenam , non tamen ad captandum lucrum ; L. Iuris ignorantia. 7. & ſequent. 7. de Iuris & facti ignorantia. Vnde collatio beneficij facta excommunicato ignorantij ſuam excommunicationem, eſt inualida ; vt docet Gloſſa in dictum cap. Apoſtolica , & Couarru. in cap. Alma. part. 1. §. 7. numero 3. hic tamen celebrando non fit irregularis. Vide Hugolinum c. 6. tab. 4.

154 Inhabilitat tamen.

Aduerte tamen, videri quibusdam hæc retrotractionem non habere locum in foro conſcientiæ, quia Canones id non ſtatuunt, ſed ſolum in foro externo : nemo enim vere & coram Deo, eſt excommunicatus ante contumaciam, vere autem non eſt contumax, niſi cum fecerit illud, quod ſub poena excommunicationis ei erat prohibitum. Deinde contumacia non retrahitur : ergo nec excommunicatio ; nec poenæ illam ſequentes. Denique hæc retrotractio ſolum fit per quamdam fictionem iuris, vt ſic magis puniatur is qui deliquit ; & ſolum per ſtylum Curie Romanæ in quibusdam cauſis eſt introducta, quod eſt ſignum pertinere dumtaxat ad forum externum. Vnde in foro conſcientiæ poenæ ſimonie non cenſentur incurſæ, niſi à tempore completæ ſimonie, nec retrorſum trahuntur, quare non tenentur talis beneficiarius ad reſtitutionem fructuum interim perceptorum, nec cenſentur fuiſſe inhabilis ad alia beneficia, quam ſententiam inſinuat Nauarrus cap. 23. num. 104. §. Non ignoro, & docet Henriquez, de excommunicatione cap. 19. & mihi non diſplicet.

155 Quorumdam ſententia.

157 1. Sententia, non teneri ad reſtitutionem.

DUBITATIO XXVIII.
Verum pretium ſimoniace acceptum, iure diuino ſit reſtituendum.

156 SUppono, ſi is qui accepit pretium pro ſpirituali, tenebatur eam ex iuſtitia gratis conferre, illum iure diuino ad reſtitutionem pretij obligari : quia accipiendo pretium, non ſolum virtutem religionis ſed etiam iuſtitiam commutatiuam læſit : ſicut ſi iudex pro iuſta ſententia, aut

teſtis pro teſtimonio veritatis, pretium exigeret, teneretur ad reſtitutionem. Hinc Parochus, cui aſſignata eſt congrua ſuſtentatio, teneretur ad reſtitutionem, ſi pro Sacramentorum adminiſtratione mercedem contra Eccleſiæ conſuetudinem exigat. Hoc poſito ſunt duæ ſententiæ valde celebres.

Prior eſt, Eum, qui accipit pretium pro re ſpirituali, iure diuino non teneri ad illius reſtitutionem. hanc tenet Nauarrus cap. 23. n. 103. & 104. & dicit eam eſſe communem Canoniſtarum & Theologorum vſq; ad hoc tempus, eamdem tenet Couarruias ad regul. Peccatum, part. 2. §. 8. & cenſet eſſe communem. & Petrus Nauarra lib. 2. cap. 2. num. 406. Silueſter v. Simonia, quaſt. 20. in principio. Victoria de ſimonia part. 2. num. 4. Caietan. artic. 6. & in Summa v. Simonia, cap. 3. ſub ſinem.

Probatur Primò, Quia accepta per ſimoniam mentalem non ſunt iure diuino reſtituenda : ergo neque accepta per ſimoniam externam. Conſequentia probatur, quia eodem titulo pretium accipit ſimoniacus externus, quò internus, parumque refert vtrum id verbis exprimat, an ſola mente. Antecedens probatur ex cap. fin. de ſimonia, vbi Gregorius I X. à Legato ſuo conſultus, Vtrum Monachi ſimoniace recepti, qui pretium dederant, & Abbates, qui receperant, teneantur ad reſtitutionem, & reſignationem ſic acceptorum; reſpondet, Ad reſignationem ſpiritualium & temporalium, qua nullo pacto, ſed affectu animi, vtrumque taliter acquiruntur, (in quo caſu delinquentes ſufficit per ſolam poenitentiam ſuo ſatisfacere creatori) eos pro ſimonia cuiusmodi non teneri, ex qua reſponſione Pontificis euidenter colligi videtur, ſimoniacos internos non teneri ad reſtitutionem, nec temporalium acceptorum pro ſpiritualibus, nec ſpiritualium acceptorum pro temporalibus. Ideo autem Pontifex dicit eos non teneri, quia iure diuino naturali non obligantur; Eccleſiaſticum enim in hoc caſu locum non habet : quia non ponit ſimoniam internam, nec irritam reddit talem conuentionem, ſed ſolum externam. Addit Caiet. v. Simonia c. 3. reſponſum Pontificis vniuerſè de omni ſimonia intelligendum.

Cap. fin. de ſimonia.

Probatur Secundò, Si iure diuino deberet reſtitui, Pontifex non poſſet diſpenſare in retentione pretij ; quod tamen eſt contra præxim, vt patet Extrauag. Sanè, in communibus de ſimonia, vbi Urbanus I V. diſpenſat vt accepta pro Religionis ingreſſu retineantur. Tertiò, Qui exigit pretium pro re ſpirituali, quam ex officio ei præſtare non tenebatur, non facit illi iniuriam : nam res, quæ datur, digna eſt pretio ; & is, cui datur, non habet ius exigendi illam gratis à tali ; ſed ſolum fit iniuria Deo, & rei ſpirituali, vti diſtinctum eſt. Vide Victoriæ ſupra.

Altera ſententia eſt, Simoniacum iure diuino ad reſtitutionem pretij teneri. Ita tenet Henricus quodlibet. 6. quaſt. 26. Adrianus quodlib. 9. art. 3. littera H. Sotus lib. 9. quaſt. 8. artic. 1. Bartholom. Medina lib. 2. Summa, cap. 14. §. 21. Ioannes Medina quaſt. 4. de uſura reſtit. §. Ided videntur. Hæc ſententia vltimò probatur, adhibita tamen diſtinctione, vnde dicitur.

158 2. Iure diuino teneri.
Dico Primò ; Si quis in gratiam alterius priuete aliqua re ſpirituali, & pro incommodo quod inde patitur

Acceptum
pro damno
non tenetur
restituere.

patitur compensationem temporalem exegerit; non tenetur iure diuino ad restitutionem. Et quidem si incommodum sit temporale, ut cum quis se spoliat suo beneficio, & in alterum resignat, res videtur clara. Hoc enim damnum per se est pretio estimabile, ac proinde nulla erit iniuria, si pro eo exigatur compensatio. Idem dicendum de omni alio iure vel re spiritali, ex cuius priuatione incommodum temporale in honore vel fortunis obuenit. Verum si res illa spiritalis nullum commodum temporale annexum habeat, ita ut eius priuatione iustineas solum incommodum spirituale; res est magis obscura. Tamen adhuc valde probabile est, te iure diuino non teneri ad restitutionem, si pro eo incommodo quid acceperis. Ut si Reliquias Sanctorum vel corona benedicta te priues, nec similia possint recuperare. Probat, quia nemo in me ius habet ut sua causa teneat talia damna gratis subire: ergo non facio illi iniuriam exigendo compensationem temporalem; maxime cum priuare se bonis spiritalibus, sit magnum damnum subire. Confirmatur, quia is, qui causa alterius subit damnum temporale, potest exigere compensationem: ergo etiam qui subit damnum spirituale, quod est maioris momenti, & magis vitandum, non peccabit, saltem contra iustitiam.

Dices, Ergo licebit Reliquias vendere.

159 Respondeo, negando consequens, quia agitur contra reuerentiam sanctitatis illarum debitam, dum pretio humano aestimantur. non tamen fit iniuria illi, a quo pretium exigitur; quia ius non habet ut sibi gratis dentur. quare multo magis si tibi per vim auferrentur, nec valeres recuperare, posses absque vlla iniuria exigere aliquam compensationem pecuniariam, iudicio prudentis taxandam, pro damno accepto. qui enim damno per iniuriam affectus est, potest exigere compensationem huiusmodi, qualem spes est posse obtinere, vel oblatam acceptare.

Vnde sequitur, Regem Burgundiae non fuisse obligatum ad restituenda ea, quae ipsi Imperator Henricus Primus dedit pro lancea in qua clauus vnius Dominice crucis continebatur, quam precibus & minis ab eo extorserat, ut scribit Sigebertus ad annum Domini 929.

Dices, Incommodum spirituale non potest aestimari: ergo iniquum erit si aliquid temporale pro eo exigatur. Respondeo, Dicitur non posse aestimari, non quasi sit infra omne pretium, sed quia per se omne pretium excedit, utpote superioris ordinis. Sicut incommodum infamiae est inestimabile, tamen non est contra iustitiam exigere pro eo compensationem temporalem, si causa alterius sustineatur, vel si famam iniuste abstulit, & nolit restituere; quo casu potest absque iniustitia exigere quantum in animo suo hoc incommodum aestimat, ut si mallet amittere 100. aureos quam illud incommodum sustinere.

160
Si res spiri-
talis habet
commodum
temporale.

Dico Secundò, Conferens pretio aliquid spirituale, quod annexum habet commodum temporale, iure diuino non tenetur ad illius pretij restitutionem: ut si quis Canonatum, Decanatum, Episcopatum venderet, si ad Religionem pretio admitteret: & in hoc casu sentio priorem sententiam esse veram. Et satis probari potest ex cap. illo finali, de tali enim casu loquitur Pontifex, admissio enim in Religionem, coniunctum habet commodum alimentorum per totam vitam, quod sanè magno pretio

apud homines aestimatur. si tamen hoc pretium esset iudicio prudentis excessiuum, ille excessus iure naturae esset restituendus; quod eo ferè modo in beneficiorum, quo in officiorum saecularium venditione definiendum esset.

Dices, Collatores non sunt domini beneficiorum, sed solum dispensatores: atqui dispensator tenetur gratis dispensare bona domini sui, praesertim quando pro officio suo stipendia assignata habet: alioquin pro eadem re duplex stipendium acciperet. collatores autem beneficiorum habent amplissima stipendia, ratione quorum tenentur munia Ecclesiastica (inter quae est collatio beneficiorum) obire: ergo si aliquid amplius acceperint, iure diuino tenentur ad restitutionem.

161
Obiectio.
Collatores
sunt dis-
pensatores.

Respondeo, Tenetur quidem dispensator gratis dispensare ut non peccet; non tamen ita ut semper teneatur ad restitutionem, si gratis non fecerit: tum quia ordinariè stipendia illa non sunt ei assignata pro munere collationis, sed pro aliis functionibus Ecclesiasticis; sicut Regi non dantur tributa pro munere distribuendi officia Reipub. sed pro regni administratione; tum quia non exigit illud pro illa functione, veluti mercedem illius operis; sed veluti compensationem pro emolumento, quod tibi conferre non tenebatur. Simile accidit in venditione officiorum. Quod enim exclusis aliis te praeferat, & suum affectum ad te determinat, magno pretio est aestimabile. Vnde saepe munera non parua offerri solent ad affectum alterius alliciendum. Deinde priuat se potestate alteri gratificandi, a quo fortè maiorem beneuolentiam & gratitudinem expectabat. Adde, non videri dubium, quin non sit contra iustitiam, si Ecclesia permittat. Sicut venditio officiorum publicorum non est contra iustitiam, permittente Regno vel Rege permissionem Regni habente. Quia dominus potest permittere suo dispensatori in rebus maximi emolumenti, ut aliquam compensationem ab iis, quos tanto beneficio afficit, exigat. Hanc tamen assertionem intellige de supremo collatore, qui est Pontifex; & de inferioribus, hoc supposito, quod eis per Superiorem non sit potestas alicuius compensationis & emolumenti exigendi adempta. si enim haec adempta sit, tenebuntur iure diuino ad restitutionem. vide supra dub. 2. & 4.

Dico Tertio, Si quis pretio conferat aliquid spirituale absque suo incommodo, quod non habet annexum commodum temporale, (ut sunt Sacramenta & sacramentalia) iure diuino tenebitur ad restitutionem pretij, nisi vel putetur gratis donatum, vel non excedat rationabile stipendium sustentationis. Hanc tenent Auctores secundae sententiae.

162
Si res non
habet com-
modum tem-
porale an-
nexum.

Probat, Quia tales res spirituales non habent aliquid temporale, ratione cuius iudicio communi possint censeris tanti vel tanti valere; ac proinde naturam suam postulant ut gratis dispensentur: & ex altera parte fideles habent ad illas ius diuinitus concessum, ut a ministris Ecclesiae possint eas petere, nec ad aliud teneantur, quam ad ministrorum sustentationem: ergo si ministri aliquid amplius exigant, tenentur iure diuino ad restitutionem. si enim ministri illas dispensantes non habent ius nisi ad alimenta (eò quod non sint domini, sed dispensatores tantum) euident est, eos non tantum rei spiritali vel Deo facere iniuriam, sed etiam in proximum committere iniustitiam, si amplius

Fideles so-
lunt venen-
tur ad sus-
tentacio-
nem.

amplius exigant; & consequenter teneri ad restitutionem eius, quod supra alimenta acceperint. Rursus, si fideles pro administratione omnium Sacramentorum & sacramentalium Iure natura non tenentur nisi ad ministrorum congruam sustentationem, iniuria illis fit, si amplius ab eis exigatur, ac proinde Iure natura restitui debet.

163 *Res spirit.*
superant
omne pre-
tium.
Secundò, Res spiritales superant omne pretium: ergo quantumuis magnum pretium quis exegerit, Iure diuino non tenebitur ad restitutionem. non enim est ratio cur magis teneatur ad restitutionem si multum exegerit, quam si parum, si utrumque superat congruentem sustentationem ministri, & utrumque detur non liberaliter, sed quia aliter res spiritualis, qua eget, obtineri nequit. Vnde si quis exegisset decem millia aureorum pro baptismo, absolutione, vel communione, non teneretur ad restitutionem: quod sanè absurdum est. quis enim non iudicet illum iniquè extorsisse tantam summam, eamque solum datam quasi redimendam vexationis causa? Confirmatur, quia qui illam dedit, potest eam repetere tamquam iniuste exactam, & vti occulta compensatione, si alia ratio non suppetit recuperandi.

Obiectio 1. Dices, Iste minister non tenetur hoc Sacramentum ex iustitia huic administrare, cum non sit eius Parochus, vti suppono: ergo non facit huic iniuriam, si pro eo pretium exigat, modò non amplius exigat, quam res valeat: sicut si non teneor tibi ex iustitia dare panem in extrema necessitate, non facio tibi iniuriam, si pro eo pretium exigam, nisi si amplius exigam quam valeat.

Solutio. Respondeo, Negando consequentiam: etsi enim non teneatur ex iustitia conferre, si tamen conferre velit, vel si contulit, tenetur ex iustitia non amplius exigere, quam stipendium sustentationis: ad amplius enim ius non habet. Neque simile est de pane, quia non teneor panem tibi dare gratis si habes quo soluas; est enim res natura sua & recepto hominum vsu vendibilis.

164 *Obiectio 2.* Dices secundò, Qui soluit pretium pro Sacramento, soluit illud voluntariè: ergo transfert dominium: etsi enim mallet habere gratis, tamen omnibus consideratis, absolute vult illam pecuniam soluere: vnde cum hoc Sacramentum non sit ei ex iustitia debitum, & aliàs plus valeat, censetur factis voluntariè dare ad dominium transferendum.

Respon.
Non datur
voluntariè,
nisi voluntate
per iniuriam ex-
sorta.
Respond. Primò, Illud voluntarium esse extortum per iniuriam; (ideo enim vult dare, quia exigitur; in illa autem exactio est iniuria: sicut cum quis exigit aliquid pro eo, quod gratis facere tenebatur) ac proinde non ita transfert dominium, quin possit repetere. imò alter sponte tenebitur restituere, propter iniuriam, qua extorsit. Secundò, Negari potest transferri dominium; quia non intendit donare, sed solum soluere quatenus debet, seu quatenus alter iuste potest exigere; non enim intendit cedere iure suo quod habet, vel alteri dare amplius iuris quam habet: sicut qui soluit vsuras, non transfert dominium; quia non intendit vsurario plus iuris dare, quam ei debeatur: vt enim ibi deest titulus cur soluantur vsurae; ita hic deest ius ad pretium exigendum.

165 *Ad argu-*
menta ini-
uria allata.
Ex dictis facile est soluere argumenta alterius sententiae.

Ad Primum; Illud caput variè à DD. explicatur. Vide Sotum l. 9. q. 8. art. 1. ad sextum, vbi aliquot expositiones refert, & refutat: deinde ponit

suam nihilo meliorem, quam fusè refutat Petrus Nauarra; & merito, quia omnino falsa. Sed dicendum breuiter, Pontificem loqui de admisso ad Religionem pro pecunia, & hanc pecuniam non esse necessariò restituendam, nempe quia retineri potest à Monasterio pro alimentis Religiosi: nulla autem erat ratio vniuersè de omni simonia respondendi, quidquid Caietanus & alij dicant: quia non nisi de certa specie rogabatur: cur enim Pontifex sine vlla necessitate de re tam obscura vniuersè definiat?

Ad Secundum Respondeo, Pontificem non posse dispensare in retentione pretij, nisi quando res spiritualis aliquid temporale annexum habet pretio æstimabile, vel quando incommoda coniuncta eius alienationi, iuxta primam & secundam propositionem.

Ad Tertium: Satis constat ex dictis, eum, qui pretium exigit sustentationem superans, iniuriam facere; & quamuis alter non habeat ius vt sibi conferatur omnino gratis, non tenetur tamen amplius dare, quam quod ad conuenientem sustentationem pertineat.

DVBITATIO XXIX.

Vtrum res spiritualis per simoniam acquisita, sit Iure diuino dimittenda.

166
Q Vidam DD. sentiunt esse dimittendam. Ita Adrianus quodlib. 9. art. 3. littera I. Armacanus ubi. 10. quæstionum Armeniacarum c. 23. vbi generatim docet, quoties peccatum dat causam prouisioni, prouisioni teneri beneficium sic acquisitum resignare, vt si ambitione, mendacio, hypocrisis, vel adulatione adeptus est.

Sed communis ferè sententia DD. est, non teneri Iure diuino resignare. vide Nauarrum c. 23. n. 103. & 104 & Couarr. reg. Peccatum p. 2. y. 8. Probatur de beneficio, de quo potissimum est difficultas, huius enim collatio fuit valida: nam in collatore fuit potestas & voluntas transferendi beneficij, v. g. in Petrum, & Petrus fuit capax, & habuit voluntatem acceptandi. hæc autem in quauis re sufficienti ad transferendum dominium, seu ius in re. Nec obstat Primò, Quòd aliquid pro illa translatione sit datum; quia etsi hoc sit contra honorem diuinum, non tamen adimit collatori potestatem conferendi, nec collatarium reddit incapacem ad acceptandum, vt patet in Sacramentis. Secundò, Per alia peccata homo non efficitur Iure diuino incapax beneficij: ergo neque per peccatum simoniae: ergo non tenetur resignare, modò peniteat eum peccati. Tertio, Si talis collatio esset irrita, sequeretur, eum, quo ignorante & prohibente simonia commissa est, teneri ad restitutionem, (quia obtinet per simoniam) quod tamen falsum esse constat ex cap. Sicut tuis litteris, de simonia. Quarto, Professus per simoniam est verè Religiosus, vt omnes docent: ergo etiam consecutus beneficium per simoniam, est verè beneficiarius, secluso Iure positiuo. Quintò, Probatur allata ratione. Ideò tenetur venditor rei spiritualis restituere pretium, quia per iniuriam exegit: atqui hæc ratio non habet locum in emptore, quia emptor nullam iniuriam facit venditori, si pretium offerat pro re spirituali: ergo non tenetur eam restituere. Dices